



## Amerikos verslo rūmų Lietuvoje

Ingridai Šimonytei  
Lietuvos Respublikos Ministrėi Pirmininkei

Lietuvos Respublikos Vyriausybė  
Gedimino pr. 11, LT-01103 Vilnius  
Tel. (8 5) 266 3711  
el.p. [LRVkanceliarija@lrv.lt](mailto:LRVkanceliarija@lrv.lt); [mp.sekretore@lrv.lt](mailto:mp.sekretore@lrv.lt)

2020 m. gruodžio 28 d.

### **Amerikos verslo rūmų Lietuvoje pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei**

Amerikos verslo rūmai Lietuvoje džiaugiasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės iniciatyva įsiklausyti į verslo bendruomenės balsą, sprendžiant dėl naujosios Vyriausybės programos įgyvendinimo ir prioritetinių darbų.

Mes nuo 1993-ųjų metų siekiame prisidėti prie verslo aplinkos Lietuvoje gerinimo, aktyviai pritraukiant tiesiogines verslo investicijas į Lietuvą bei skatinant Lietuvos įmonių eksportą į didžiausią pasaulio ekonomiką - Jungtines Amerikos Valstijas. Atstovaujame daugiau nei 150 tarptautinių ir vietinių įmonių iki šiol sukūrusių tūkstančius aukštos pridėtinės vertės darbo vietų ir kasmet sumokančių ženkliai mokesčių sumas į Lietuvos biudžetą.

Nors per pastarąjį dešimtmetį Lietuva pasiekė reikšmingos pažangos kuriant palankų investicinį klimatą, verslo bendruomenės nuomone, turime judėti žymiai sparčiau bei efektyviau išnaudoti šalies potencialą. Pavyzdžiui, remiantis 2019 ir 2020 m. Pasauliniais inovacijų indeksais (Cornell, INSEAD, WIPO), Lietuvos inovacijų rodikliai yra žemesni už tuos, kurių turėtume tikėtis pagal Lietuvos pajamas ir išsivystymo lygį, o bendras šalies reitingas smuktelėjo į 40-ąją poziciją 2019 m. (iš 131 šalių, įtrauktų į indeksą). Pažvelgus giliau, akivaizdu, kad verslo aplinkos (71 reitingas), švietimo išlaidų (72), bendros infrastruktūros (98), vidaus kreditų rinkos (80), žinių įsisavinimo lygio (85), žinių ir technologijų rezultatų (48) gerinimas, taip pat intelektinės nuosavybės trūkumas (66) yra vienos iš pagrindinių kliūčių, trukdančių Lietuvai pasiekti spartesnę ekonomikos augimą ir didesnę ekonominę bei socialinę vertę, o tai leistų mums užimti aukštesnę poziciją pasaulio reitinge.

Siekdami prisidėti prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės siekio gerinti verslo ir investicijų aplinką, padėsiančią didinti tiesiogines užsienio investicijas ir mažinti biurokratinę naštą, Amerikos verslo rūmai Lietuvoje teikia pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei. Svarbiausi mūsų pasiūlymai yra išdėstyti šiame laiške. Detalesnis mūsų pasiūlymų paketas yra paskelbtas mūsų puslapyje [www.amcham.lt](http://www.amcham.lt). Šie pasiūlymai buvo parengti Amerikos verslo rūmų Lietuvoje narių, kurie nuo spalio mėnesio dirbo valdybos sudarytuose šakiniuose komitetuose ir įvertino per šimtą įvairių siūlymų bei priemonių.

## I. VERSLO APLINKOS GERINIMAS TIESIOGINĖMS UŽSIENIO INVESTICIJOMS

**1.1. Viešojo sektoriaus paslaugų gerinimas ir modernizavimas.** Lietuva yra maža valstybė, kuri turi aktyviai ir išmaniai konkuruoti su kitomis šalimis dėl užsienio investicijų. Šiuo metu daugelio viešojo sektoriaus institucijų veikla vis dar nėra pakankamai efektyvi ir išmani. Verslui ir investuotojams teikiamos viešosios paslaugos ir kontroliuojančios institucijos privalo būti aukštos kompetencijos, efektyvios ir gebančios greitai prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos bei verslo realijų. Svarbiausias trūkumas šiuo metu – rinkos sąlygų neatitinkantis dalies svarbiausių viešojo sektoriaus pareigybių apmokėjimas ir su tuo susiję sunkumai į darbą pritraukti geriausius Lietuvos talentus. Šios problemos išsprendimas padėtų pasiekti norimų rezultatų visuose sektoriuose per trumpesnę laiką ir su mažesnėmis sąnaudomis, išvengiant netikslingų investicijų. Viešojo sektoriaus institucijų, jų vadovų ir darbuotojų vertinimas turėtų būti peržiūrėtas, numatant vertinimą už rezultatą, kurį institucijos veikla sukuria Lietuvos verslo aplinkoje. Atitinkamai, į rezultatą – Lietuvos verslo aplinkos gerinimą – turėtų būti orientuota valstybės tarnautojų motyvacija, kompetencijų vertinimas bei ugdymas, jų profesinio tobulėjimo sistema. Norint efektyviai konkuruoti dėl užsienio investicijų, būtina užtikrinti, kad visas investuotojui reikalingas bendravimas su viešojo sektoriaus institucijomis galėtų vykti **anglų kalba** ir **elektroninėmis priemonėmis**. Amerikos verslo rūmų Lietuvoje nariai pastebi, kad yra per daug institucijų, valstybė turi per daug besidubliuojančių funkcijų, per daug biurokratijos, kurią būtų galima sumažinti. Diegiant pažangius technologinius sprendimus, galėtų didėti valstybinio sektoriaus funkcijų integralumas, skaidrumas, veiksmų ir sprendimų atsekamumas.

**1.2. Švietimas ir talentų išlaikymas / pritraukimas.** Remiantis Amerikos verslo rūmų Lietuvoje narių patirtimi, Lietuva turi daug ką pasiūlyti darbo etikos, aukštos kvalifikacijos kvalifikuotų darbuotojų, daugybės angliškai kalbančių asmenų, geografinio centro, technologijų nuovokos ir kultūros forma. Šios savybės daro Lietuvą potencialiai patrauklia darbuotojas ir JAV bendrovėms, besiplečiančioms į ES ir už jos ribų. Todėl itin svarbu išlaikyti nuoseklumą bei trumpojo ir ilgojo periodo veiksmų koordinavimą, kuris leistų spartinti aukštos kompetencijos darbo jėgos augimą Lietuvoje.

**1.3. Nulinis pelno mokesčio tarifas reinvestuotam pelnui.** Ši lengvata leistų įmonėms investuoti į gamybos priemones, vykdyti plėtrą, skatinti šalies ekonomiką ir padėti pritraukti daugiau užsienio investicijų. Taip pat būtų sprendžiamas vykdomų investicinių projektų finansavimo klausimas. Skatinant įmones investuoti, didėtų šalies ekonomikos produktyvumas, įmonės sukurtų naujas darbo vietas, kurios padėtų spręsti užimtumo problemas. Be to, atsižvelgiant į tai, kad kaimyninės šalys (pvz., Latvija, Estija) jau taiko paskirstytą pelnu pagrįstą pelno apmokestinimą, Lietuvos pelno mokesčio sistemos pakeitimas gali teigiamai paveikti Lietuvos konkurencingumą tarp investuotojų. Dėl to Lietuva sulauktų daugiau užsienio kompanijų dėmesio ir galėtų pagerinti savo pozicijas mokesčių konkurencingumo indekse.

## II. GAMYBOS, LOGISTIKOS IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

**2.1. Infrastruktūros gerinimas.** Siektina gerinti infrastruktūrą (kelių, elektros ir kitų komunikacijų) laisvosiose ekonominėse zonose ir kitose vietovėse, skirtose pramonės, gamybos ir logistikos plėtrai. Dažnai sutvarkoma infrastruktūra (keliai) ir skiriamos ES lėšos ne ten, kur pirmiausia reikia gamybai ir logistikai vystyti. Pavyzdžiui, buvo pritraukta stambių įmonių investicijų į gamybą Kauno laisvojoje ekonominėje zonoje, tačiau joje neišvystytas saugus susisiekimas / privažiavimo kelias.

**2.2. PPP projektų (viešojo ir privataus sektorių partnerystės) plėtra,** kuri leistų sukurti daugiau, greičiau ir geresnės bei efektyviai valdomos infrastruktūros. PPP projektai yra vienas efektyviausių viešo ir privataus sektorių bendradarbiavimo modelių, kuris gali sukurti pridėtinę vertę ne tik šalies gyventojams bet ir investuotojams. Tai tarpinis įrankis tarp viešųjų pirkimų ir privatizavimo, kuris pritraukia privataus sektoriaus kapitalą, kompetencijas bei efektyvumą, kartu sukurdamas infrastruktūrą, skirtą visuomenei, o jos nuosavybės teisės po to gali likti valstybei.

**2.3. Oro susisiekimasis su Vilniumi.** Atsižvelgiant į ankstesnę patirtį ir šiandieninius iššūkius augant tarptautinei konkurencijai visose ekonomikos srityse, ypač siekiant pritraukti tarptautines investicijas, akivaizdu, kad tik Vyriausybės subsidijos padės greitai atgaivinti tiesioginius skrydžius po pandemijos pabaigos su svarbiausiomis ES sostinėmis. Užsienio investicijoms bei eksporto skatinimui būtina turėti tiesioginius verslo skrydžius bei efektyvią oro transporto logistiką svarbiausiomis kryptimis. Apie tai reikia pradėti galvoti jau dabar. Kitas iš galimų ilgalaikio sprendimo variantų - privataus operatoriaus suradimas Lietuvos oro uostams koncesijos būdu, kuris užtikrintų norimus tiesioginius skrydžius.

### **III. SVEIKATOS APSAUGA**

**3.1. Pažangus sveikatos priežiūros paslaugų valdymas.** Sveikatos priežiūros sistema turi būti orientuota į pacientą, iniciatyvi ir naudinga žiniomis, kurios sukuria tvarias inovacijas ir įgalina tikslias ir prevencines medicinos sritis, gerinant sveikatos priežiūros sektoriaus efektyvumą bei sudarant prielaidas vystyti į mediciną orientuotiems gyvybės ir gamtos mokslų sektoriams. Kad tai pasiektų, Lietuva turi sukurti pažangią, į kokybinius sveikatos rodiklius orientuotą sveikatos priežiūros sistemą, o ne sutelkti dėmesį išimtinai tik į valstybės sveikatos priežiūros fiskalinę drausmę. Trumpuoju laikotarpiu apribotas, itin siauras sveikatos priežiūros kaštų dydžio ir jų efektyvumo suvokimas iš esmės blokuoja kokybinius sveikatos priežiūros sektoriaus pokyčius, sudarant kliūtis, o ne prielaidas pasinaudoti efektyvumo galimybėmis, kurias suteikia tarptautiniu mastu prieinamas, saugus ir patvirtintas novatoriškas gydymas, medicinos prietaisų technologijos, gyvybės mokslų pagrindu vystoma biomedicinos sritis, informacinių ir ryšių technologijų raida telemedicinos srityje, taip pat dirbtinio intelekto naudojimas siekiant greitesnio mokslų ir klinikinių žinių kaupimo. Norint teikti geresnės kokybės sveikatos priežiūros paslaugas mažesnėmis sąnaudomis Lietuvos visuomenei, būtina prioretizuoti vidutinės ir ilgosios perspektyvos tikslus, būtina sudaryti visas technologines bei reguliacines prielaidas, kad sveikatos priežiūra turi tapti labiau individualizuota, labiau integruota skaitmeniniu būdu ir skatinanti visus jos dalyvius daugiau bendradarbiauti.

**3.2 Nuotolinės sveikatos priežiūros skatinimas.** Norėdami susidoroti su sveikatos priežiūros problemomis apskritai ir ypač su lėtinių ligų valdymu, kas itin aktualu atsižvelgiant į faktą, kad net 80% Lietuvos visuomenės turi sveikatos problemų ir Lietuvos rezultatai išvengiamo mirtingumo srityje yra vieni prasčiausių ES, sveikatos priežiūros subjektai - gydytojai, sveikatos priežiūros paslaugų mokėtojai (Sodra, privatūs draudimai, pacientų organizacijos kaip pacientų interesus atstovaujančios institucijos), politikos formuotojai ir sveikatos technologijų įmonės - turi susitelkti skaitmeninėse platformose, kad sujungtų ir dalintųsi duomenimis, įgalinant pasaulinių sveikatos priežiūros inovacijų panaudojimą, nacionalinių bei individualių sprendimų pagrindimą bei reikiamos klinikinės praktikos bei mokslinės tiriamosios veiklos spartinimą Lietuvoje, su tikslu sistemškai reformuoti sveikatos priežiūros efektyvumą šalyje, apimant socialinius ir aplinkos veiksnius. Tokios platformos leistų suinteresuotosioms šalims pasinaudoti žiniomis apie sveikatos veiksnius tiek

asmens, tiek populiacijų lygiu. Šie duomenimis pagrįsti metodai leistų sukurti naują požiūrį į žmogų ir sveikatos priežiūros paslaugas, apimančią individualizuotą prevenciją ir paramą. „Potyrių“ internetas leistų pereiti prie nuotolinės priežiūros ir stebėjimo, o tai padės sukurti aktyvesnius terapinius sprendimus su individualiomis rekomendacijomis. Tai taip pat leistų pertvarkyti priežiūros paslaugų teikimo patirtį teikiant ambulatorinę priežiūrą, nuotolines sveikatos paslaugas mažinant gydymą ligoninėje, ir platų internetinių paslaugų spektrą apie prevenciją ir elgesio pokyčius.

**3.3. Savalaikis ir sektoriaus poreikius atitinkantis reguliacinės aplinkos keitimas.** Svarbu akcentuoti, kad technologinių inovacijų bei COVID-19 pandemijos kuriami reikšmingi pokyčiai sveikatos priežiūros paslaugų teikimo formoje bei turinyje reikalauja itin didelio dėmesio tinkamam ir savalaikiam reguliacinės aplinkos pritaikymui. Tai itin aktualu tiek pačiam sveikatos priežiūros sektoriui, tiek su medicina sietinoms industrijoms. Pavyzdžiui, sveikatos priežiūros paslaugų teikimui aktualu pilnavertiškai įteisinant nuotolinių medicinos paslaugų teikimą, apibrėžiant diagnostikai ir stebėjimui reikalingų priemonių reglamentavimą, apmokestinimą bei kompensavimą, galimai supaprastinant prevencinės medicinos prieinamumą įteisinant individualių gydytojų paslaugų teikimą nuotoliu; tiek žiūrint į ateitį ir sukuriant palankią, bet kartu ir skaidrią bei aiškią teisinę aplinką naujoms medicinos technologijoms, kurioms šiuo metų Lietuvoje apskritai nėra teisinės bazės arba ji fragmentuota ir neaiški (pvz., nukleorūgšties technologijų pagrindu kuriamos terapijos, genų inžinerija, ląstelių technologijos ir kt.).

## IV. INFORMACINĖS TECHNOLOGIJOS

**4.1. Viešojo sektoriaus duomenų valdymas ir debesija.** Svarbu įvertinti duomenų rizikas ir duomenų jautrumą vykdant duomenų klasifikavimą ir saugumo lygių nustatymus, efektyvinant duomenų architektūrą ir jų valdymą. Viešojo sektoriaus sprendimai galėtų būti priimami remiantis realaus laiko informacija/duomenimis. Galimas dirbtinio intelekto taikymas viešajame sektoriuje. Inovatyvūs saugios debesijos, panaudojant ir viešą debesiją, sprendimai valstybiniams duomenų centrams ir visam viešajam sektoriui pagal geriausias pasaulines praktikas užtikrinant inovatyvumą, paslaugų pasirinkimą, saugumą, efektyvumą, greitį, kaštų optimizaciją. Lygiuotis į pasaulines inovacijas, kaštų efektyvumą ir paleidimo į rinką greitį, naudojantis debesijos paslaugomis viešajame sektoriuje. Liberalizavus rinką, atsivertų galimybės pritraukti didžiųjų debesijos paslaugų teikėjų investicijas į Lietuvą. Siektinas unifikuotos viešojo sektoriaus modernaus, efektyvaus ir saugaus bendravimo, bendradarbiavimo ir aptarnavimo debesijos platformos sukūrimas, kuri leistų iš bet kurios vietos kalbėtis, susirašinėti, naudotis video konferencijomis, dalintis dokumentais ir juos redaguoti realiu laiku. Galimas finansavimo išplėtimas, naudojant ne tik ilgalaikių investicijų (CAPEX), bet ir operacinių išlaidų (OPEX) modelius debesijos paslaugų įsigijimui Lietuvos biudžeto, DNR programos, ES planą ekonomikai atgaivinti ir kitus ES biudžeto instrumentus.

**4.2. Skaitmeninių kompetencijų lavinimas.** Turėtų būti sukurta skaitmeninė platforma viešojo sektoriaus darbuotojų, švietimo sektoriaus darbuotojų skaitmeninio raštingumui gerinti su darbuotojų ugdymo programomis, kokybišku turiniu ir sertifikavimo galimybėmis. Skaitmeninės platformos, skirtos planuoti kvalifikuotų specialistų poreikį, sudarytų sąlygas visuomenei kvalifikacijos didinimui ar persikvalifikavimui pagal rinkos poreikius.

## V. DARBO JĖGA IR IMIGRACIJA

**5.1. Sukurti tvarią strategiją pritraukti darbo jėgą į Lietuvą.** Sukurti ilgalaikę šalies imigracijos strategiją, kuri atitiktų verslo poreikius ir numatomą augimą. Parengti ir siūlyti programas imigrantams, įskaitant užimtumo ir perkėlimo paketus. Parengti ir pristatyti programas, padedančias ugdyti ir formuoti teigiamą visuomenės nuomonę apie imigrantus. Palengvinti imigracijos procedūras verslui trūkstamų profesijų darbuotojams iš priimtinių šalių, sukurti patogias informacines ir elektronines priemones migracijos procedūroms praeiti.

**5.2. Įteisinti dvigubą pilietybę referendumu.** Esamas reguliavimas Lietuvoje ir dvigubos pilietybės ribojimas yra pasenęs, neatitinka šiandienos poreikių. Po 1990 m. iš Lietuvos emigravusiųjų skaičius – beveik 900 000, kas sudaro apie 1/3 gyventojų; įvairiais laikotarpiais iki 1945 m. iš Lietuvos yra išvykęs taip pat dar beveik milijonas. Tik nedidelė dalis iš tų, kurie išvyko po 1990, turi kitos valstybės pilietybes. Brexit ir JAV politika gali paskatinti tokį poreikį, o mes norime turėti kiekvieną išvykusįjį Lietuvos ambasadoriumi. Lietuvos pilietybės netekimas galimai apsunkins emigravusiųjų grįžimą. Dauguma modernių ir demokratiškų valstybių leidžia dvigubą pilietybę. Lietuva galėtų sekti Airijos ir Italijos pavyzdžiu, kurios turi daug išseivių, ir Lietuvai yra palanku tai padaryti šiame etape.

## VI. TURIZMAS

**6.1. Turizmo industrijos parama subsidijomis ir palankiu teisiniu / mokestiniu režimu.** Dauguma Europos šalių remia savo turizmo industriją tiesioginėmis finansinėmis dotacijomis. Lietuvos turizmo negavo jokių tiesioginių finansinių dotacijų ar subsidijų, išskyrus valstybės įgyvendintą „atostogos medikams“ priemonę, nepaisant to fakto, kad tai vienintelė ekonomikos šaka, kuri patyrė apie 90% apyvartos praradimus Lietuvoje. Egzistuoja kritinė būtinybė priemonėms, kurios leistų įmonėms užsitikrinti piniginius srautus turint prieigą prie lengvatinių palūkanų paskolų ir išsaugoti darbo vietas. Todėl būtina skubi ir atidi kriterijų revizija suvokiant, kad turizmo industrija yra giliausioje krizėje, tad normaliomis aplinkybėmis nepajudinamos nuostatos ir finansiniai reikalavimai turizmo paslaugų sektoriaus įmonėms arba valstybės suteikiamos suminės pagalbos sumos apribojimai turėtų būti argumentuotai revizuoti periodui iki turizmo sektoriaus atsigavimo, užtikrinant maksimalų aiškumą ir garantijas sektoriui dėl valstybės pagalbos nustatytais mechanizmais iki turizmo sektoriaus atsigavimo Baltijos šalių regione. Be to, Amerikos verslo rūmų narių nuomone, atvykstamasis turizmas galėtų ir turėtų būti prilyginamas eksportui, paslaugas jam apmokestinant lengvatiniu PVM.

## VII. COVID-19 situacijos pasekmių verslui suvaldymas

- Efektyviam ir mažiausiai neigiamų ekonominių pasekmių COVID-19 pandemijos valdymui, Amerikos verslo rūmų Lietuvoje nariai pasisako už Vyriausybės konsultacijas su verslu sprendžiant dėl pandemijos suvaldymo priemonių. Verslas yra linkęs laikytis ir bendradarbiauti įgyvendinant pagrįstas ir teisėtas pandemijos suvaldymo priemones, tačiau svarbu užtikrinti veiksmų nuoseklumą, proporcingumą ir pagrįstumą;
- Įvedant apribojimus, kurie uždaro verslą, kartu turi būti numatomos priemonės ir paramos galimybės tokiam verslui išlikti;

- Sudaryti protingas išimčių galimybes (pvz., įmonėms, įsivežančioms aukštos kvalifikacijos darbuotojus įrangai instaliuoti iš teritorijų iš kurių reikalinga izoliacija, leisti jos netaikyti darbo laiko metu, jei įmonės gali užtikrinti saugumą „burbulo“ principu, transportuojant darbuotojus į darbo vietą, neleidžiant tokiems darbuotojams su nieko daugiau kontaktuoti, persirgusiems ir pan.);
- Vakcinavimo prieinamumo padidinimas. Be abejo, pirmiausia turi būti vakcinuojamos pažeidžiamiausios grupės, tačiau po to turi būti sudaryta galimybė papildomoms vakcinoms įsigyti, o taip pat galimybė verslui skatinti jų darbuotojų masinį skiepijimą savo kaštais. Amerikos verslo narių įsitikinimu, tai padidins visuomenės pasitikėjimą ekonomikos atsigavimu bei reikšmingai teigiamai įtakos privataus sektoriaus investicinius ir veiklos vystymo planus, lengvins tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą;
- Užtikrinti maksimalų vykdomosios valdžios darbo organizavimo ir tvarkos sklandumą pašalinant bet kokias kliūtis tarptautiniam mobilumui - sureglamentuoti ir užtikrinti pažymų išdavimo tvarką jau sirgusiems COVID-19 arba paskiepytiems nuo COVID-19 (jau dabar yra šalių, kurios priimdamos atvykstančius tokių pažymų reikalauja ir/arba netaiko tokiems asmenims karantino reikalavimų, kas itin aktualu siekiant atstatyti tarptautinį verslo mobilumą iki buvusio lygmens prieš pandemiją).

Amerikos verslo rūmai Lietuvoje ir jų nariai išreiškia norą prisidėti prie šių ir kitų svarbių ir reikalingų pokyčių kokybiško įgyvendinimo. Mes esame pasirengę dalyvauti konsultacijose, darbo grupėse ir tam skirti reikiamus žmogiškuosius resursus. Tikimės, kad bus sudaryta galimybė detaliam pristatyti mūsų siūlymus atsakingoms valstybės institucijoms ir Vyriausybės atstovams.



Tadas Vizgirda

Amerikos verslo rūmų Lietuvoje Valdybos pirmininkas



Živilė Sabaliauskaitė

Amerikos verslo rūmų Lietuvoje Vykdančioji direktorė



*Translation from Lithuanian*

American Chamber of Commerce in Lithuania

To Ingrida Šimonytė  
Prime Minister of the Republic of Lithuania

Government of the Republic of Lithuania  
Gedimino Ave. 11, LT-01103 Vilnius  
Tel.: (+370 5) 266 3711  
E-mail: [LRVkanceliarija@lrv.lt](mailto:LRVkanceliarija@lrv.lt); [mp.sekretore@lrv.lt](mailto:mp.sekretore@lrv.lt)

28 December 2020

**Proposals of the American Chamber of Commerce in Lithuania to the Government of the Republic of Lithuania**

The American Chamber of Commerce in Lithuania is delighted, on the initiative of the Government of the Republic of Lithuania, to listen to the voice of business community with regard to the implementation of the program of the new Government and its priority tasks.

We have been seeking to contribute to improvement of the business environment in Lithuania since 1993, through active attraction of direct business investments into Lithuania and promoting the export from Lithuanian companies to the largest world economy, i.e. to the United States of America. We represent over 150 international and local companies that have created thousands of high added value jobs and that pay significant tax amounts to the Lithuanian treasury each year.

Though, in the past decade, Lithuania has achieved a significant progress in creation of favorable investment climate, the business community believes that we should move forward much faster and use the potential of the country more effectively. For example, according to the Global Innovation Indexes of 2019 and 2020 (Cornell, INSEAD, WIPO), the innovation indicators of Lithuania are lower than it could be expected according to Lithuania's income and level of development, and the overall rank of the country lowered to the 40<sup>th</sup> position in 2019 (out of 131 countries in the index). Having a deeper look, it is obvious that the need for improvement of business environment (rank 71), expenditure on education (72), general infrastructure (98), domestic credit market (80), level of knowledge absorption (85), knowledge and technology outputs (48), also lack of intellectual property (66) are among key obstacles for Lithuania to achieve a faster economic growth and greater economic and social value, which would permit us to have a higher rank in the global ranking. In order to contribute to the aim of the Government of the Republic of Lithuania to improve business and investment environment, which would help to increase direct foreign investments and reduce the bureaucratic burden, the American Chamber of Commerce in Lithuania makes these proposals to the Government of the Republic of Lithuania. Our main proposals are presented in this letter. A more detailed package of our proposals is available on our website [www.amcham.lt](http://www.amcham.lt). These proposals have been prepared by members of the American Chamber of Commerce in Lithuania, who have been working in branch committees formed by the Board since October and evaluated over a hundred of various proposals and measures.

## **I. IMPROVEMENT OF BUSINESS ENVIRONMENT FOR DIRECT FOREIGN INVESTMENTS**

**1.1. Improvement and modernization of public sector services.** Lithuania is a small country, which must compete with other countries for foreign investments in a pro-active and innovative way. Currently, the activities of many public sector institutions are not yet effective and innovative enough. Public services provided to business and investors and control authorities must be highly competent, effective and able to adapt fast to the changing environment and business reality. The main shortcoming today is that remuneration for people in some key positions in the public sector is not in line with market conditions, which means difficulties in attempting to employ top talents in Lithuania. Solving of this problem would allow to achieve the desired result in all sectors over a shorter period of time and with lower costs, avoiding inexpedient investment. Evaluation of public sector institutions, their heads and staff should be reviewed, relating such evaluation to the result that an institution creates in the Lithuanian business environment by its activities. Accordingly, the motivation of civil servants, evaluation and development of their competences, the system of their professional improvement should be oriented to the result, i.e. improvement of the Lithuanian business environment. In order to effectively compete for foreign investment, it is necessary to ensure that all communication necessary for an investor with public sector institutions could be carried out in **English and by electronic means**. Members of the American Chamber of Commerce in Lithuania note that there are too many institutions, the state has too many repetitive functions, there is too much bureaucracy that could be cut. Installation of advanced technological solutions could increase integrity, transparency of public sector functions, trackability of actions and decisions.

**1.2. Education and retention/attraction of talents.** Based on the experience of members of the American Chamber of Commerce in Lithuania, Lithuania has much too offer in the form of work ethics, highly qualified skilled workers, many English speakers, geographic centrality, technology acumen and culture. These qualities make Lithuania a potentially attractive destination for workers and for US companies expanding into the EU and beyond. Therefore, it is particularly important to maintain consistency and coordination of actions in the short and long run, which would allow to accelerate growth in the highly competent work force in Lithuania.

**1.3. Zero corporate income tax rate for reinvested profit.** This relief would allow companies to invest in means of production, carry out development, stimulate the country's economy, and help attract more foreign investment. It would also address the issue of financing ongoing investment projects. Encouraging companies to invest would increase productivity of the country's economy, companies would create new jobs, which would help address employment issues. In addition, considering that neighboring countries (e.g. Latvia, Estonia) already apply distributed profit based corporate taxation, the change in the Lithuanian corporate income taxation system could positively affect competitiveness of Lithuania among investors. As a result, Lithuania would gain more attention from foreign companies and it could improve its position in the Tax Competitiveness Index as well.

## **II. MANUFACTURING, LOGISTICS AND INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT**

**2.1. Infrastructure improvement.** The aim is to improve the infrastructure (road, electricity and other communications) in free economic zones and other areas for the development of industry, production and logistics. Infrastructure (roads) is (are) often not installed and the EU funds are not allocated where they are needed first for development of production and logistics. For example, the Kaunas Free Economic Zone, which attracted big companies' investments into production, lacks good access by road.



**2.2. Development of PPP (public-private partnership) projects,** which would allow for faster creation of more, improved and more effectively managed infrastructure. PPP is one of the most effective models for cooperation between public and private sectors which can create added value not only for the country's population, but also for investors. It is an intermediate measure between public procurements and privatization, which attracts private capital, expertise and effectiveness, at the same time creating infrastructure for the public, and the ownership of developed projects could be afterwards retained by the State.

**2.3. Flights to Vilnius.** Taking into account previous experience and modern challenges as international competition increases in all areas of economy, especially in order to attract international investments, it is obvious that only the Government subsidies would help fast recovery of direct flights to the key EU capitals when the pandemic is over. It is vital to have direct business flights and effective air transport logistics with the main directions to promote foreign investments and exports. It is time to start thinking about it now. Another possible option for a long-term solution is introduction of a private operator of Lithuanian airports by way of concession that would ensure the desired direct flights.

### **III. HEALTHCARE**

**3.1. Advanced management of healthcare services.** The healthcare system must be patient centric, proactive and benefit from knowledge and know-how that create sustainable innovation and enable both precision and preventative fields in medicine, improving effectiveness of the healthcare sector and creating presumptions for development of medicine-oriented life science and natural sciences sectors. In order to achieve this, Lithuania must create an advanced, quality health indicators oriented health care system, rather than focus exclusively on the fiscal discipline in national health care. In the short run, limited, particularly narrow perception of health care institution costs and their effectiveness in fact blocks quality changes in the health care institution sector, which raises barriers to embrace efficiency opportunities from the adoption of internationally available, safe and certified innovative treatments, technologies in medical devices, biomedicine developed based on life sciences, ICT developments in telemedicine, as well as AI employment for faster scientific and clinical know-how aggregation. To deliver better quality healthcare at a lower cost to Lithuanian public, medium and long-term goals need to be prioritized, all technological and regulatory conditions must be created for healthcare to become more personalized, more digitally integrated, and more collaborative for all its participants.

**3.2. Promotion of remote healthcare.** To face the healthcare challenges in general and management of chronic diseases in particular, which is particularly relevant, taking into account the fact that even 80% of the Lithuanian population have health issues and the results of Lithuania in the area of mortality from preventable and treatable causes are among the worst in the EU, healthcare stakeholders—physicians, payers for healthcare services (Sodra, private insurance, patient organisations as institutions representing patients' interests), policymakers, and health technology companies—must converge on digital platforms to connect, combine and share data, which will allow for use of global innovation in healthcare, substantiation of national and individual solutions and acceleration of necessary clinical practices and scientific research in Lithuania, with the purpose to systematically reform healthcare efficiency in the country, including social and environmental determinants of health. Such platforms will allow stakeholders to capitalize on knowledge about health factors both at the individual and population level. These data-based approaches would lead to a new human-centered view of healthcare that includes personalized prevention and support. The Internet of Experiences (IoE) would enable a shift to remote care and monitoring, leading to more proactive therapeutic solutions with personalized recommendations. The IoE would also

reshape the care delivery experience through ambulatory care, telehealth, reducing in-hospital treatments, and a wide panel of online services around prevention and behavior change.

**3.3. Timely change of regulatory environment in line with needs of the sector.** It is important to emphasize that significant changes brought about by technological innovation and COVID-19 pandemic in the form and substance of healthcare services provision call for particularly big attention for proper and timely adaptation of regulatory environment. It is very important both to the very healthcare sector and to medicine related industries. For example, for the provision of health care services, it is important to fully legalise provision of remote medicine services, to define regulation, taxation and reimbursement of devices necessary for diagnostics and monitoring, possibly to simplify accessibility of preventive medicine by legalising remote provision of services by individual doctors; both look forward and create favorable but at the same time transparent and clear legal environment for new technologies in medicine, for which currently there is no legal framework in Lithuania at all or it is fragmented and vague (e.g. nucleic acid therapeutics, gene editing, cell technologies, etc.).

#### **IV. INFORMATION TECHNOLOGY**

**4.1. Public sector data management and cloud.** It is important to assess data risks and data sensitivity in performance of data classification and determination of security levels, making data architecture and data management more efficient. Public sector decisions could be taken based on real-time information/data. Possible application of artificial intelligence in public sector. Innovative secure cloud solutions, also using public cloud, for state data centres and for the whole public sector according to the best global practices, ensuring innovation, choice of services, security, efficiency, speed, cost optimization. To be in line with global innovations, cost-effectiveness and quick time to market, when using cloud services in the public sector. Liberalization of the market would open opportunities to attract investments of major cloud services providers into Lithuania. Attempts should be made to create a unified public sector modern, effective and secure communication, cooperation and servicing cloud platform, which would allow to talk, correspond from any place, use video conference calls, share documents and edit them in real time. Possible expansion of financing, using not only long-term investment (CAPEX), but also operational expenditure (OPEX) models for acquisition of cloud services from the Lithuania budget, according to DNA programs, the EU plan for recovery and other EU budget instruments.

**4.2. Digital upskilling.** A digital platform should be created for improving computer literacy of public sector staff, education sector staff with staff qualification improvement programs, quality content and certification possibilities. Digital platforms, intended for planning the need for skilled specialists, would allow for upskilling or reskilling to meet market needs.

#### **V. HUMAN RESOURCES AND IMMIGRATION**

**5.1. To develop a sustainable strategy for attracting workforce into Lithuania.** To develop a long-term immigration strategy of the country, which would be aligned to business needs and anticipated growth. To develop and offer programs for immigrants, including employment and relocation packages. To develop and introduce programs helping to educate and form a positive public opinion on immigrants. To alleviate immigration procedures for employees of professions that business feels a shortage of, from acceptable countries, to create convenient informational and electronic measures for migration procedures.

**5.2. To legitimize double citizenship by a referendum.** The existing regulation and restrictions on dual citizenship are outdated and do not meet today's needs. After 1990, the number of emigrants from Lithuania was about 900,000, which is almost 1/3 of the population; in various periods up to 1945, almost a million more left Lithuania. Only a small proportion of those who left after 1990 have citizenship of another state. Brexit and US policy can lead to such a need, and we are supposed to have every outgoing as a Lithuanian ambassador. The loss of Lithuanian citizenship may make it more difficult for emigrants to return. Most modern and democratic states allow double citizenship. Lithuania could follow the example of Ireland and Italy, which have many expatriates, and it is favorable for Lithuania to do so in this stage.

## **VI. TOURISM**

**6.1. Support to the tourism industry in the form of subsidies and favorable legal/tax regime.** Many European countries support their travel industries with direct financial grants. The Lithuanian travel industry did not receive any direct financial grants or subsidies, except for the “vacation for medical people” measure implemented by the State, despite the fact that it is the only industry that suffered about 90% turnover loss in Lithuania. It is essentially critical to have measures in place, which would allow companies to secure cash flows by accessing preferential interest loans and to maintain jobs. Therefore, urgent and careful revision of criteria is required, understanding that the travel industry is in the deepest crisis, therefore, provisions and financial requirements, which stand in normal circumstances, for companies in the sector of tourism services or restrictions on the sum of aggregate assistance by the State should be reasonably revised for the period until the recovery of the tourism sector, ensuring maximum clarity and guarantees for the sector, concerning state aid, by use of the established mechanisms until the recovery of the tourism sector in the Baltic region. Besides, in the opinion of the members of the American Chamber of Commerce, inbound tourism could and should be equated to export, imposing preferential VAT rate on services for it.

## **VII. Management of COVID-19 consequences for business**

- For effective management of COVID-19 pandemic, with as few adverse consequences for economy as possible, members of the American Chamber of Commerce in Lithuania speak in favor of the Government's consultations with business in deciding on measures to manage the pandemic. Business tends to comply and cooperate in implementation of reasonable and lawful measures to manage the pandemic, but it is important to ensure that actions are consistent, proportionate and reasonable.
- When imposing restrictions that close business, measures and support must also be provided, making it possible for such business to survive.
- To create reasonable possibilities for exceptions (e.g. to allow companies bringing high-skilled employees for installing equipment, who are from territories requiring self-isolation, not to apply self-isolation during working time if companies can ensure safety according to the “bubble” principle, transporting such employees to the working place, not allowing such employees to contact with anyone else, exceptions for recovered persons, etc.).
- Increasing vaccination accessibility. Of course, most vulnerable groups must be vaccinated first, but after that a possibility must be created to acquire additional vaccines, also a possibility for business to encourage mass vaccination of their employees at their own cost.

In the opinion of members of the American Chamber of Commerce in Lithuania, this will increase trust of the society in economy recovery and will have a significant positive effect on the private sector investment and business development plans, will make it easier to attract direct foreign investment.

- In order to ensure maximum smoothness of the governmental authorities work organisation and procedure in removing any obstacles for international mobility – to regulate and ensure the certificates issuance procedure for people who have already recovered from COVID-19 or are vaccinated against COVID-19 (already now there are countries, which request such certificates from arriving persons in order to accept them and/or do not impose quarantine requirements for such persons, which is particularly relevant in order to restore international business mobility to the level that existed before the pandemic).

The American Chamber of Commerce in Lithuania and its members express their wish to contribute to quality implementation of these and other important and necessary changes. We are ready to take part in consultations, working groups and assign human resources. We hope that an opportunity will be provided to present our proposals in detail to responsible state authorities and representatives of the Government.



Tadas Vizgirda

Chairperson of the Board of Directors of the American Chamber of Commerce in Lithuania



Živilė Sabaliauskaitė

Executive Director of the American Chamber of Commerce in Lithuania

\*\*\*\*\*

*Translated from Lithuanian by Asta Čiurlionytė Narušienė.*

The translator is familiar with Article 235 of the Criminal Code of the Republic of Lithuania.